

Рішення
разової спеціалізованої вченої ради
про присудження ступеня доктора філософії

Здобувач ступеня доктора філософії **Карина БОРИСЕНКО**, 1999 року народження, громадянка України, освіта вища: закінчила у 2022 році ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» за ОКР магістр, спеціальність – 012 Дошкільна освіта і здобула кваліфікацію – вихователь у закладах дошкільної освіти, методист дошкільного виховання, викладач закладів вищої освіти.

У 2022 році закінчила ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» за ОКР магістр, спеціальність: «Філологія» і здобула кваліфікацію – філолог, викладач англійської мови та літератури.

У 2024 році закінчила ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» за ОКР магістр, спеціальність: «Психологія» і здобула професійну кваліфікацію – психолог, викладач психології.

У 2022 році була зарахована до аспірантури ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» за спеціальністю 015 – Професійна освіта (за спеціалізаціями).

Працює на посаді асистента кафедри розвитку дитини раннього і дошкільного віку ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка».

Виконала акредитовану освітньо-наукову програму з галузі знань 01 – Освіта/Педагогіка, за спеціальністю 015 – Професійна освіта (за спеціалізаціями).

Разова спеціалізована вчена рада, утворена наказом № 31-ОД Вченої ради ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» (м. Лубни, Полтавської обл.) від «27» лютого 2026 року № 8, у складі:

Голови разової

спеціалізованої вченої ради – **Ярослави ЮРКІВ**, доктора педагогічних наук, професора, професора кафедри соціальної педагогіки, ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка».

Рецензентів –

Лілії ЧЕРНОВСЬКОЇ, доктора психологічних наук, завідувача кафедри психології, ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»;

Людмили ВАРЯНИЦІ, кандидата педагогічних наук, доцента, доцента кафедри розвитку дитини раннього й дошкільного віку, ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка».

Офіційних опонентів –

Марії ШПАК, доктора психологічних наук, професора, завідувача кафедри педагогіки і методики початкової та дошкільної освіти Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка;

Ольги ЛОВОВОЇ, доктора педагогічних наук, професора, професора кафедри дошкільної і початкової освіти Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка

на засіданні «21» квітня 2026 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 01 – Освіта/Педагогіка Карині Борисенко на підставі публічного захисту дисертації «Підготовка майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до розвитку емоційного інтелекту старших дошкільників» за спеціальністю 015 – Професійна освіта (за спеціалізаціями).

Дисертацію виконано в ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» (м. Лубни Полтавської обл.), Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник – **Світлана БАДЕР**, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри розвитку дитини раннього і дошкільного віку ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка».

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису згідно вимог пункту 6 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження

ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами).

Здобувачка має 20 публікацій, зокрема: 7 статей – у наукових фахових виданнях України, 1 – у зарубіжному виданні, 1 у виданні, що індексується у наукометричній базі Web of Science (у співавторстві), 11 публікацій апробаційного характеру, серед них:

1. **Борисенко К. Ю.** Сутність поняття «емоційний інтелект» у психолого-педагогічній літературі. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка*. 2021. № 1 (339). Ч. I. С. 83-90. <http://visnyk.luguniv.edu.ua/index.php/vped/issue/view/21>

2. **Борисенко К. Ю.** Методологічні засади підготовки майбутніх вихователів ЗДО до розвитку емоційного інтелекту старших дошкільників. *Інноваційна педагогіка*. 2023. Вип. 60. С. 88–94. <http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2023/60/17.pdf>.

3. Zhylin M., Mendelo V., Cherusheva G., Romanova I., & **Borysenko K.** Analysis of the role of emotional intelligence in the formation of identity in different European cultures. *Amazonia Investiga*. 2023. 12 (62). 319-326. <https://amazoniainvestiga.info/index.php/amazonia/article/view/2303>

4. **Борисенко К. Ю.** Соціально-емоційне навчання як концепція розвитку емоційного інтелекту майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти. *Інноваційна педагогіка*. 2025. Вип. 80. Т.1. С. 92–96. http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2025/80/part_1/20.pdf

5. **Борисенко К. Ю.** Психолого-педагогічні підходи до розвитку емоційного інтелекту в дошкільників в умовах сучасної української освіти. *Педагогічна Академія: наукові записки*. 2025. №16. <https://pedagogical-academy.com/index.php/journal/article/view/746>

6. **Борисенко К. Ю.** Наукове обґрунтування технології підготовки майбутнього вихователя ЗДО до розвитку емоційного інтелекту старших дошкільників. *Інноваційна педагогіка*. 2025. № 87. С. 124–129. <http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2025/87/26.pdf>

У дискусії взяли участь (голова, рецензенти, офіційні опоненти, інші присутні) та висловили зауваження:

Марія Шпак, офіційний опонент, доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки і методики початкової та дошкільної освіти Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка:

1. У першому розділі, на с. 95 дисертації, у графічній моделі технології підготовки майбутніх вихователів до розвитку емоційного інтелекту старших дошкільників зазначено, що професійна підготовка майбутніх вихователів здійснюється з позицій особистісно-орієнтованого, аксіологічного, компетентнісного, діяльнісного та рефлексивного наукових підходів. Водночас у загальних висновках йдеться вже лише про емоційно-ціннісний, особистісно-орієнтований, компетентнісний та технологічний наукові підходи, що викликає певне непорозуміння та неузгодженість концептуальних положень.

2. Серед показників операціонального критерію готовності майбутніх вихователів ЗДО до розвитку емоційного інтелекту старших дошкільників виокремлено «уміння усвідомлювати власні емоції». Цей показник, на нашу думку, більшою мірою стосується комунікативно-рефлексивного критерію, адже пов'язаний із здатністю особистості до рефлексії щодо власних емоційних станів та чинників, які на них впливають.

3. Дисертантка недостатньо чітко обґрунтувала, чому такий показник, як «сформованість емоційного інтелекту та емпатії у здобувачів» належить саме до «мотиваційно-емоційного» критерію готовності майбутніх вихователів ЗДО до розвитку емоційного інтелекту старших дошкільників. На нашу думку, емоційний інтелект є інтегральною властивістю особистості, що відображає здатність майбутніх вихователів розпізнавати, розуміти та керувати емоціями, і забезпечує успішність спілкування та ефективність соціальної взаємодії з іншими людьми, відтак він узагальнено стосується усіх виокремлених дисертанткою критеріїв, зокрема і когнітивного, і операціонального, і комунікативно-рефлексивного.

4. На с. 107 у таблиці 2.2 наведені кількісні дані діагностичного дослідження щодо сформованості у майбутніх вихователів емоційного інтелекту та емпатії за результатами методики Н. Холла. Ця методика містить 5 шкал, серед яких є і «емпатія», а також дає змогу визначити інтегративний рівень розвитку емоційного інтелекту. Незрозуміло, які саме кількісні результати відображені дисертанткою: ті, що стосуються лише емпатії, чи рівня розвитку емоційного інтелекту загалом.

Ольга ЛОБОВА, офіційний опонент, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри дошкільної і початкової освіти Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка:

1. У контексті першого завдання дослідження авторка представляє ґрунтовний і цікавий *аналіз освітньо-професійних програм спеціальності «Дошкільна освіта» (ОС «бакалавр»)* різних закладів вищої освіти України. На наш погляд, на користь дослідженню було б унаочнити відповідну інформацію у вигляді таблиці (в основному тексті дисертації або в додатках).

2. Повністю підтримуючи сутність запропонованої структури авторської технології, зауважимо на наявність незначних розбіжностей у назвах її компонентів. Зокрема, перший компонент визначено то як *ціле- концептуальний* (с.82, 102), то як *концептуально-цільовий* (с. 82), а подана в графічній моделі філологічно більш вдала назва *«суб'єкт- суб'єктний компонент»* в тексті дисертації представлена здебільшого як *«суб'єктний-суб'єктний»* (с.82, 85 і т. д.). Зазначені розбіжності не впливають на сутність визначених компонентів, проте вважаємо більш доцільним застосування однакових уніфікованих назв.

3. У роботі досить ґрунтовно розкрито значення арт-терапевтичних технологій в підготовці майбутніх вихователів до розвитку емоційного інтелекту старших дошкільників. У зв'язку з цим, на наш погляд, зміст дослідження збагатило б більш детальне розкриття можливостей *навчальних дисциплін мистецького спрямування* (методик музичного виховання, організації образотворчої діяльності дітей тощо) в контексті досліджуваної проблеми.

4. Аналізуючи складники готовності майбутніх вихователів ЗДО до розвитку емоційного інтелекту старших дошкільників, авторка виділяє *мотиваційний, емоційний, когнітивний та діяльнісний* компоненти, а критеріями відповідної готовності визначає *мотиваційно-емоційний, когнітивний, операціональний та комунікативно-рефлексивний*. Виникає питання: з яких міркувань допущено деяке порушення відповідності між зазначеними показниками і компонентами?

5. До таблиці 2.1, що узагальнює критерії та показники готовності майбутніх вихователів ЗДО до розвитку емоційного інтелекту старших дошкільників, слід було додати так звану «шапку» – заголовковий рядок з конкретними назвами стовпців таблиці.

6. Загальні висновки дослідження доцільно нумерувати відповідно до порядку нумерації поставлених у вступі завдань.

Лілія ЧЕРНОВСЬКА, рецензент, доктор психологічних наук, завідувач кафедри початкової освіти, ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»:

1. На нашу думку, потребує більш чіткого розмежування розгляд емоційного інтелекту дошкільника як внутрішнього психічного утворення та як результату педагогічного впливу.

2. У другому розділі достатньо чітко окреслено критерії та показники сформованості готовності майбутніх вихователів, однак опис конкретного діагностичного інструментарію подекуди має узагальнений характер. Доцільним було б більш розгорнуто представити процедуру добору методик та обґрунтувати їх відповідність заявленим компонентам готовності.

3. Авторська технологія реалізується як цілісна система, що є її безумовною перевагою. Водночас для посилення аналітичної глибини другого розділу доцільним було б виокремити внесок окремих етапів або форм роботи (тренінгових занять, практичних завдань, рефлексивних вправ) у досягнення зафіксованих позитивних змін.

4. У другому розділі основний акцент зроблено на результативності запропонованої технології, однак психологічно доцільним було б ширше окреслити можливий вплив зовнішніх чинників (особистісний досвід здобувачів, умови педагогічної практики, індивідуальні особливості) на хід і результати формувального експерименту.

5. Уважаємо, що доцільно було б подати повні тексти авторських тренінгів у додатках до дисертаційної роботи.

Людмила ВАРЯНИЦЯ, рецензент, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри розвитку дитини раннього і дошкільного віку, ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»:

1. У розкритті сутності поняття «емоційний інтелект» використано як психологічні, так і педагогічні підходи, що загалом є виправданим. Водночас доцільним було б чіткіше окреслити специфіку саме педагогічного трактування емоційного інтелекту в контексті професійної діяльності вихователя ЗДО. Тоді стає зрозумілим, на які аспекти роботи варто звернути увагу майбутньому вихователю.

2. У роботі переконливо показано значущість дошкільного періоду для розвитку емоційного інтелекту, однак окремі положення першого розділу могли б бути більш чітко сфокусовані саме на характеристиках старшого дошкільного віку в порівнянні з іншими дошкільними підвіковими групами.

3. Робота тільки б виграла, якщо б її авторка під час визначення структури готовності майбутніх вихователів до розвитку емоційного інтелекту старших дошкільників більш ґрунтовно зупинилась на описі відповідних компонентів (параграф 1.1.).

4. У першому розділі широко представлено зарубіжні концепції емоційного інтелекту, проте аналіз досвіду підготовки педагогів до його розвитку у дітей у системах дошкільної освіти інших країн міг би бути більш розгорнутим, що посилює б компаративний аспект дослідження.

Результати відкритого голосування:

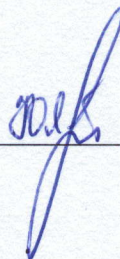
«За» 5 членів ради,

«Проти» немає.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада ID 12201 присуджує Карині БОРИСЕНКО ступінь доктора філософії з галузі знань 01 – Освіта/Педагогіка, за спеціальністю 015 – Професійна освіта (за спеціалізаціями).

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Голова разової спеціалізованої вченої ради

Ярослава ЮРКІВ

Карина КАРАМАН